

Birey-Çevre Uyumu, Erteleme Eğilimi, Akademik Doyum ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkilerin Analizi

Murat BALKIS*, Erdiñç DURU**

Öz

Bu çalışmanın amacı; birey-çevre uyumu, erteleme eğilimi, akademik doyum ve akademik başarı arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri incelemektir. Çalışmaya Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nin Yaz dönemi derslerine kayıt yaptıran, farklı bölümlerde öğrenim gören, yaşları 19 ile 27 arasında değişen, toplam 338 öğrenci katılmıştır. Çalışmada veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formuyla birlikte, Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği, birey-çevre uyumunu belirlemek için Akademik Uyum Ölçeği ve Akademik Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Korelasyon analizleri sonuçları erteleme eğilimi, akademik uyum, akademik doyum ve akademik başarı arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Yapısal eşitlik modeli analizleri, akademik doyumun; akademik uyum (Birey-çevre uyumu), erteleme eğilimi ve akademik başarı ilişkisinde tam aracılık rolü üstlendiğini göstermiştir. Bulgular eğitimciler ve psikolojik danışmanlar açısından ele alınıp tartışılmıştır

Anahtar Sözcükler: *Birey-çevre uyumu, akademik uyum, akademik doyum, erteleme ve akademik başarı.*

The Analysis of Relationships among Person-Environment Fit, Academic Satisfaction, Procrastination and Academic Achievement

Abstract

The main purpose of this study was to examine direct and indirect relationships among person-environment fit, academic satisfaction, procrastination and academic achievement. The sample consisted of 338 undergraduate students who enrolled summer course in Faculty of Education in Pamukkale University. Participants' age ranged between 19 and 27. Academic Fit Scale, Aitken Procrastination Inventory, Academic Satisfaction Scale and Personal Information Sheet were used to gather the data. Results noticed that procrastination was negatively related to academic fit, academic satisfaction and academic achievement. The structural equation model analyses showed that academic satisfaction had full mediation role in relation academic fit, procrastination and academic achievement. Implication of these finding was discussed in terms of educators and psychological counselors.

Keywords: *Person-environment fit, academic fit, academic satisfaction, procrastination and academic achievement.*

*Doç.Dr., Murat BALKIS, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı, DENİZLİ

e-posta: mbalkis@pau.edu.tr

** Prof. Dr., Erdiñç Duru, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Ana Bilim Dalı, DENİZLİ

e-posta: eduru@pau.edu.tr

Giriş

Bireyin yapma kapasitesine sahip olduğu ve yapmaya daha önce karar verdiği önemli bir işi, mantıklı bir gerekçeye dayandırmadan son güne ya da ileri bir tarihe bırakması olarak tanımlanan erteleme eğilimi (Grecco, 1984), birçok öğrencinin baş etmek zorunda olduğu oldukça yaygın bir problemdir. Erteleme eğilimi ile ilgili çalışmalar, erteleme davranışlarının öğrencilerin hem akademik başarılarını (Balkis, 2013, Balkis, Duru ve Buluş, 2013, Fritzsche, Young ve Hickson, 2003; Jackson, Weiss, Lundquist, and Hooper, 2003), hem de öznel iyi oluşlarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Rabin, Fogel, ve Nutter-Upham, 2011; Sarid ve Peled, 2010; Sriois ve Tosti, 2012; Stead, Shanahan ve Neufeld, 2010; Steel, 2007, 2010).

İlgili alan yazın incelendiğinde, birçok araştırmacının, erteleme eğilimini farklı kuramsal bakış açılarından ele alıp inceledikleri görülmektedir (Blat ve Quinlan, 1967; Ellis ve Knaus, 1977; Ferrari ve Olivette, 1994; Solomon ve Rothblum, 1984). Örneğin, davranışçı bakış açısına göre erteleme eğilimi, ödül-ceza ve pekiştirme süreçleriyle ilişkilidir. Bu yaklaşıma göre, erteleme eğilimiyle ilişkili davranışlar bir tepki olarak değerlendirilmekte, hatalı pekiştirme sonucunda erteleme davranışlarının görülme sıklığı artmaktadır (Ferrari, Johnson ve McCown, 1995). Erteleme eğilimine analitik bakış açısı; ego tehdit edildiğinde, erteleme aracılığıyla egonun başarısız olma riskinden korunduğu düşüncesi üzerine temellendirilmektedir (Ferrari ve ark., 1995). Psikodinamik alan yazın erteleme eğilimini, bireyin ailesine yönelik olumsuz duygularını kapsayan, alttaki içsel psikik süreçlerin etkisiyle oluşan, problemleri bir davranış olarak görme eğilimindedir (Ferrari ve ark., 1995). Bilişsel Davranışçı yaklaşım ise erteleme eğilimini bireyin akılcı olmayan inançları ve fonksiyonel olmayan düşünceleriyle ilişkilendirmektedir (Ellis ve Knaus, 1977). Yukarıda değinilen kuramların bir kısmı erteleme davranışları üzerinde kişisel değişkenlerin önemine, diğer bir yaklaşım ise çevrenin etkisinin önemine vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla, insan davranışlarını birey-çevre etkileşiminin bir fonksiyonu olarak kavramsallaştıran birey-çevre uyumu kuramı perspektifinden erteleme eğiliminin

incelenmesi, bu davranışın doğasını daha iyi anlamamıza yardım edebilir. Birey-çevre uyumu kuramına göre, bireyin davranışı, motivasyonu ve öznel iyi oluş düzeyi bireyin kişisel özellikleriyle içinde bulunduğu çevrenin özellikleri arasındaki etkileşim ve uyum düzeyinden etkilenir. Bireyin içinde bulunduğu çevre, onun temel psikolojik gereksinimleri ve beklentilerini karşılıyorsa, bireyin çalışma motivasyonu da artar. Ters durumda birey uyum sorunları yaşayabilir (Wigfield, Eccles ve Pintrich, 1996).

Kristof (1996) birey-çevre uyumunu bireyin karakteristik özellikleriyle işin, kurumun ya da çevrenin karakteristik özellikleri arasındaki uygunluk düzeyi olarak tanımlamaktadır. Birey-çevre uyumu kuramcılarına göre, bireyin özellikleriyle içinde bulunduğu çevrenin özellikleri arasında uyum söz konusu olduğunda, bireyin akademik işleri ilişkin doyum ve akademik başarısı artarken, yaşadığı stres düzeyi azalmaktadır (Puccio, Talbot ve Joniak, 1993, Pervin, 1967). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalar, birey-çevre uyumunun üniversite öğrencilerinin hem akademik doyum ve hem de akademik başarısı üzerinde önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir (Duru ve Balkis, 2015; Feldman, Smart ve Ethington, 1999; Porter ve Umbah, 2006).

Pervin (1967), kendini içinde bulunduğu akademik ortamdan ve diğer öğrencilerden farklı olarak algılayan öğrencilerin, daha düşük düzeyde akademik doyuma sahip olduklarını belirtmektedir. Alan yazında, birey-çevre uyumu ve öğrenci doyum ilişkisini inceleyen çalışmalar (Benoit, 2007; Duru ve Balkis, 2015; Gilbreath, Kim ve Nichols, 2011; Pawlowska, 2011; Schmitt, Oswald, Friede, Imus ve Merrit, 2008; Westerman, Nowicki ve Plante, 2002), birey çevre uyumunun öğrencinin akademik doyumunu öngören önemli bir değişken olduğunu vurgulamaktadırlar. Tessema, Ready ve Yu, (2012) akademik doyum düzeyi yüksek öğrencilerin, derslere düzenli devam ettiklerini, sınıf dışında derslerle ilgili aktivitelere daha fazla katıldıklarını, alanıyla ilgili eğitsel çalışmalar için daha fazla zaman ayırdıklarını ve başarı için daha çok çaba sarf ettiklerini belirtmektedir. Tessema ve arkadaşlarının çalışması öğrencilerin akademik

doyum düzeyi arttıkça motivasyonlarının arttığını göstermekle birlikte, öğrencilerin akademik doyum düzeyleri azaldıkça motivasyonlarının nasıl etkilendiği sorusuna yanıt vermemektedir. Oysaki birey-çevre uyumsuzluğu arttıkça, öğrencilerin akademik doyum düzeyleri düşüyor, düşen doyum düzeyine bağlı olarak öğrencilerin motivasyonu azalıyor ve öğrenciler yapmaları gereken görev ve sorumluluklarını erteliyor olabilirler. Erteleme davranışlarının artması da, öğrencinin akademik başarısına olumsuz yansıyor olabilir. Nitekim Jamelske (2009) ve Borden (1995)'nin yaptıkları çalışma, doyum düzeyi düşük olan öğrencilerin, düzenli olarak derslere devam etmediklerini ve çalışmalarını tamamlamak için daha isteksiz olduklarını göstermektedir. Benzer şekilde, Balkis (2013) akademik erteleme eğilimiyle akademik doyum arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Wigfield ve Eccles (1992) insanların; kendileri için önemli, anlamlı ve değerli işleri yapma eğiliminde olduklarını; kendileri için önemsiz, anlamsız ve değersiz işleri ise yapmaktan kaçındıklarını belirtmektedir. Benzer şekilde, Milgram, Marshevsky ve Sadeh'in (1995) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışma, öğrencilerin kendilerine haz vermeyen çalışmaları daha fazla erteleme eğiliminde oldukları göstermektedir. Ek olarak, beklentilerle tutarlı olarak, Ackerman ve Gross (2005)'un yaptıkları çalışma, öğrencilerin ilgilerini çeken ve sahip oldukları farklı becerileri kullanmayı gerektiren ve akademik gelişimlerine katkı sağlayan ödevleri zamanında tamamlama eğiliminde olduklarını göstermektedir.

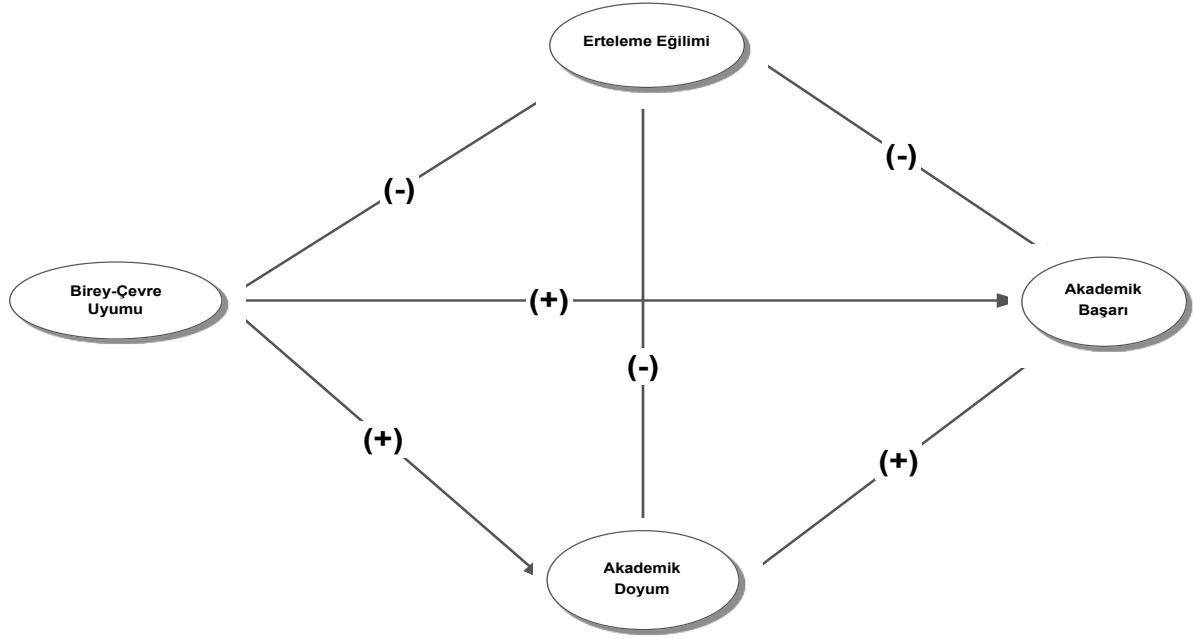
Yukarıda yapılan kuramsal açıklamalar ve ampirik araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, erteleme eğiliminin birey-çevre etkileşiminin bir fonksiyonu olabileceği düşünülebilir. Daha önce de vurgulandığı gibi, bireyin özellikleriyle içinde bulunduğu çevrenin özellikleri arasında uygunluk söz konusu olduğunda, bireyin yaptığı etkinliklerden aldığı doyum düzeyi artmakta ve birey daha sonraki çalışmalarını yapma konusunda daha istekli olabilmektedir. Örneğin Duru ve Balkis'in (2015) çalışması, birey-çevre uyumunun akademik başarıyı doğrudan öngörmediğini, ancak akademik doyum aracılığıyla dolaylı öngörebildiğini

göstermektedir. Benzer şekilde analizler, aidiyet duygusunun akademik başarıyı doğrudan öngörmediğini, ancak akademik doyum aracılığıyla dolaylı olarak öngörebildiğini doğrulamaktadır. Bu sonuçlar, akademik doyumun birey-çevre uyumu-akademik başarı ilişkisinde oldukça önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte birey-çevre uyumu ve akademik doyum düzeyi azaldıkça öğrencilerin motivasyonları ve akademik başarıları bu durumdan nasıl etkilenmektedir? sorusu yanıtız kalmaktadır. Bu soruya verilecek yanıt öğrencilerin akademik başarılarının artırılması için yapılacak çalışmalara temel teşkil edebilir. Dolayısıyla birey-çevre uyumunun (bireyin yetenekleri, ilgileri, değerleri, kişilik özellikleri ve beklentileri ile çevrenin bireyden beklentileri arasındaki uyum düzeyi) bir fonksiyonu olarak, bireyin akademik çevredeki yaşantılardan aldığı doyum düzeyi, onun akademik çevrenin beklenti ve taleplerini (derslere düzenli devam, verilen ödevleri ve diğer sorumlulukları zamanında yapma gibi) karşılamada ne düzeyde istekli olup olmadığının, bir diğer ifadeyle erteleme davranışları sergileyip sergilemediğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu akıl yürütmeden hareketle, birey-çevre uyumunun erteleme eğilimini doğrudan değil, öğrencilerin içinde buldukları çevreden aldıkları doyum düzeyi üzerinden dolaylı olarak etkilemesi beklenebilir. Daha spesifik olarak, bu çalışmayla birey-çevre uyumu ve erteleme eğilimi ilişkisinde akademik doyumun aracılık rolü test edilecektir. Böylece, bu çalışmada elde edilen bulgular, erteleme eğiliminin doğasının daha iyi anlaşılmasına hizmet edebilir. Ayrıca bu çalışmada, birey-çevre uyumu, akademik doyum, erteleme eğilimi ve akademik başarı arasındaki olası diğer doğrudan ve dolaylı ilişkiler de yapısal eşitlik modeli çerçevesinde test edilecektir (Bkz. Şekil 1).

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yaz okuluna devam eden farklı bölümlerde öğrenim gören yaşları 19 ile 27 ($X = 21.31$, $Ss = 1.31$) arasında değişen 228'i kız ve 110'u erkek olmak üzere 338 öğrenci katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla, Kişisel Bilgi Formuyla birlikte Akademik Uyum Ölçeği, Akademik Doyum Ölçeği, Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi forumunda çalışmaya katılan katılımcıların cinsiyetini, yaşını ve rapor edilmiş akademik başarılarını belirlemeye ilişkin sorular bulunmaktadır.

Birey-Çevre Uyumu: İlgili alanyazın incelendiğinde birey-çevre uyumunun objektif ve sübjektif olmak üzere iki tür ölçümü olduğu görülmektedir(Kristof, 1996). Birey-çevre uyumunun sübjektif ölçümü, bireyin sahip olduğu özellikleri ile içinde bulunduğu çevrenin özelliklerinin birbiriyle ne kadar uyduğuna yönelik bireyin algısı ile saptanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, birey-çevre uyumu, akademik uyum ölçeği ile belirlenmiştir. Akademik uyum ölçeği öğrencilerin kendilerini öğrenim gördükleri alana ne kadar uygun olarak algıladıklarını belirlemek için, Schmitt ve ark. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 6 maddelik 5'li likert bir ölçektir. Ölçekte; öğrencinin öğrenin gördüğü alana uygunluğunu belirlemek için "Şuan gördüğüm derslerde sahip olduğum yetenekleri, becerileri ve yeterlilikleri kullanabiliyorum" ve "Akademik amaç ve gereksinimlerimin bu üniversitedeki öğretim

üyeleri tarafından karşılandığını hissediyorum" gibi maddeler yer almaktadır. Öğrencilerden kendilerini her bir madde için 1 ile 5 puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı $\alpha = .75$ olarak rapor edilmiştir (Schmitt ve ark., 2008). Akademik uyum ölçeği Duru ve Balkıs(2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .74$ olarak rapor edilmiştir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .73$ olarak hesaplanmıştır.

Akademik Doyum Ölçeği: Akademik doyum ölçeği öğrencilerin akademik doyum düzeylerini belirlemek için Schmitt ve ark. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Akademik Doyum Ölçeği 5 maddelik 5'li likert tipi bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her bir madde için 1 ile 5 puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı $\alpha = .81$ olarak rapor edilmiştir (Schmitt ve ark., 2008). Akademik doyum ölçeği Balkıs (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı $\alpha = .86$ olarak rapor edilmiştir (Balkıs, 2013). Bu çalışma kapsamında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .87$ olarak hesaplanmıştır.

Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği

Öğrencilerin akademik görev ve sorumlulukları erteleme eğilimlerini belirlemek amacıyla Aitken (1982) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 19 maddelik 5'li derecelmeli likert tipi bir ölçektir. Öğrencilerden kendilerini her madde için 1 (Tamamıyla Yanlış) ile 5 (Tamamıyla Doğru) puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Yüksek puanlar öğrencilerin erteleme eğilimine sahip olduklarını göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı toplamda $\alpha = .82$ olarak rapor edilmiştir. Ölçek Balkıs (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .89$ ve dört haftalık test- tekrar test güvenilirliği ise $r = .87$ olarak rapor edilmiştir (Balkıs, 2006). Bu çalışma kapsamında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .84$ olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışma kapsamında veri toplamak amacıyla hazırlanan ölçek bataryası üniversite öğrencilerine uygulanmış, bu çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 15 ve AMOS 7.0 (Arbucke, 2006) programlarından yararlanılmıştır. Bu çalışma kapsamında ele alınan birey-çevre uyumu, erteleme eğilimi, akademik doyum ve akademik başarı arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısından, değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri yapısal eşitlik modeli çerçevesinde AMOS 7.0 programı kullanılarak test edilmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi en az 0.05 olarak alınmış, diğer anlamlılık düzeyleri de (0.01 ve 0.001) ayrıca gösterilmiştir.

Bu çalışma kapsamında oluşturulan modelin uygunluğunun değerlendirilmesinde, alanyazında önerilen indeksler arasında en çok kullanılanları benzerlik oranı Ki-Kare istatistiği (X^2), $\{X^2 / s.d.\}$, RMSEA Yaklaşım Hatasının Kök Ortalama Karesi (RMSEA ve Standardize Ortalama Hatalarının Karekökü (SRMR)' dir. Uyum indeksleri ise Uyum İyiliği İndeksi (GFI), Karşılaştırmalı Uyum İyiliği İndeksi (CFI), Tucker Lewis İndeksi (TLI) Normlaştırmış Uyum İyiliği İndeksi (NFI) ve Göreceli Uyum İyiliği İndeksi (RFI)' (Kline, 2005) gibi uyum indeksleri kullanılmıştır. Kline (2005)'e göre (X^2 , $p > .05$, $X^2 / s.d$ oranının 3'ten küçük değer alması uyumun kabul edilebilir düzeyde olduğunu, RMSEA ve SRMR için ise 0.05'e eşit veya daha küçük değerler mükemmel bir uyuma, 0.08 ve altındaki değerlerin kabul edilebilir bir uyuma karşılık gelmektedir. GFI, CFI, TLI, NFI ve RFI ise 0 ile 1 aralığında değişen değerler alır. 0.95 ve üzeri mükemmel uyuma, 0.90 ve 0.94 arası değerler de kabul edilebilir uyuma karşılık gelir (Kline, 2005).

Bulgular

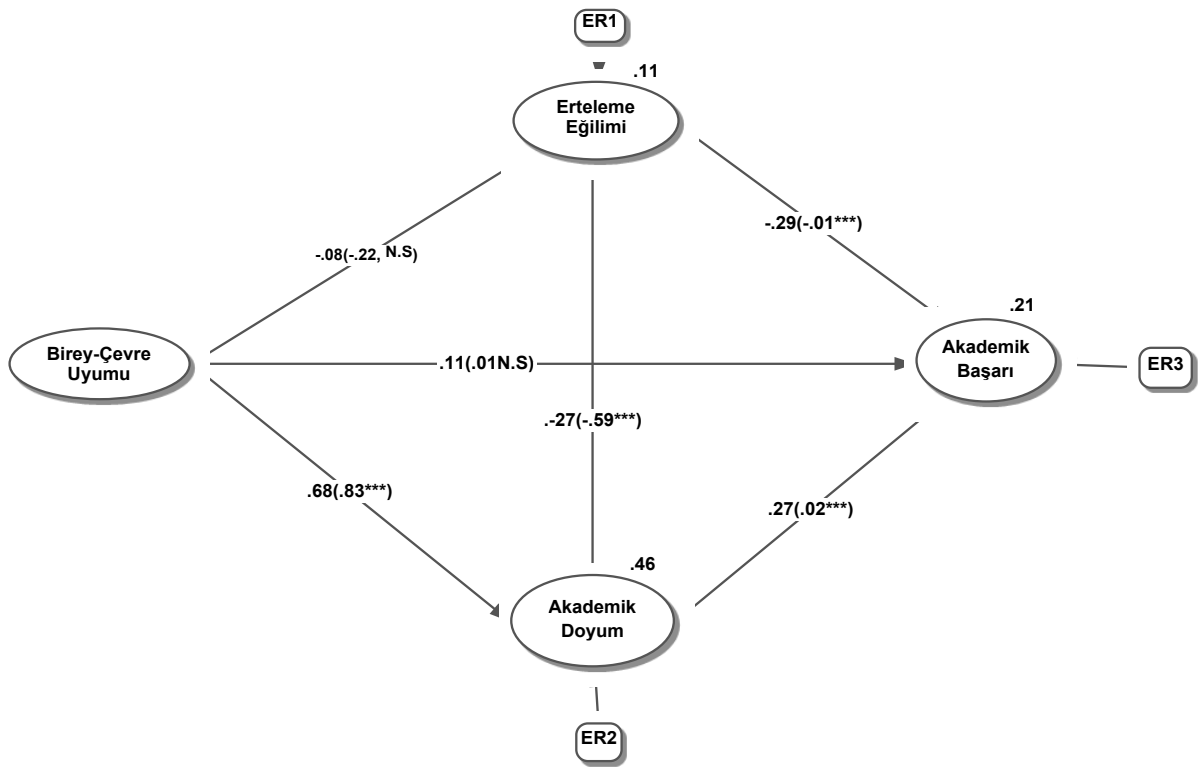
Korelasyon Analizleri

Analiz sonuçları akademik uyum (Birey-çevre uyumu), akademik doyum ve akademik başarı arasında pozitif ilişkiler olduğunu, erteleme eğilimi ile akademik uyum, akademik doyum ve akademik başarı arasında ise negatif ilişkiler olduğunu göstermiştir. Analiz bulguları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Değişkenlerin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Korelasyon Kat Sayıları (N=338)

	1	2	3	4
1. Akademik Uyum	1	.679**	-.263**	.317**
2. Akademik Doyum		1	-.323**	.360**
3. Erteleme Eğilimi			1	-.375**
4. Akademik Başarı				1
X	17.33	16.89	35.70	2.76
Ss	3.18	3.87	8.52	.310

**p < .01

uyum düzeyi) kuramı bakış açısından ele alınıp yapısal eşitlik modeli çerçevesinde test edilmiştir. Analiz sonuçları, değişkenler arasında doğrudan ve dolaylı ilişkiler olduğunu, akademik doyumun birey-çevre uyumu, erteleme eğilimi ve akademik başarı ilişkisinde tam aracılık rolü üstlendiğini göstermiştir. Bir diğer anlatımla, birey-çevre uyumu erteleme eğilimini doğrudan değil, akademik doyum üzerinden dolaylı olarak öngörmektedir. Dolayısıyla, birey ve çevre arasında uyum tek başına yeterli olmamakta, eğer birey çevredeki yaşantılarından akademik açıdan doyum alamıyorsa erteleme davranışları sergileme eğilimi artmaktadır.

Birey-çevre uyumunun öğrencilerin akademik doyum düzeyleri üzerindeki doğrudan etkisi, birey-çevre uyum kuramcılarının, "bireyin sahip olduğu özellikleriyle içinde bulunduğu çevrenin özellikleri birbiri ile uyduğunda doyum düzeyi de artar" şeklindeki varsayımını destekler niteliktedir. Benzer şekilde araştırma bulguları, Smart ve arkadaşlarının (2000), bir öğrencinin akademik doyumunun büyük oranda onun ilgileri, yetenekleri ve değerleriyle öğrenim gördüğü akademik ortam arasındaki uyum düzeyinden etkileneceği şeklindeki açıklamalarını destekler niteliktedir (Akt.: Porter ve Umbah, 2006, s.432). Bu bulgu aynı zamanda, birey-çevre uyumu ve öğrenci doyum arasında olumlu bir ilişki olduğunu gösteren araştırma bulgularıyla da tutarlılık göstermektedir (Benoit, 2007; Gilbreath, Kim ve Nichols, 2011; Pawlowska, 2011; Schmitt, Oswald, Friede, Imus ve Merrit, 2008; Westerman, Nowicki ve Plante, 2002).

Analiz sonuçları ayrıca, birey-çevre uyumunun erteleme eğilimini ve akademik başarıyı akademik doyum düzeyi üzerinden dolaylı olarak etkilediğini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, öğrenciler buldukları akademik ortamdaki yeterince doyum alamazlarsa, bu onların hem akademik başarılarını, hem de görev ve sorumluluklarını zamanında yerine getirme davranışlarını olumsuz etkilemektedir. Nitekim Jamelske (2009) ve Borden (1995)'nin doyum düzeyi düşük olan öğrencilerin düzenli olarak derslere devam etme ve çalışmalarını tamamlama konusunda daha isteksiz olduklarını belirtmektedirler. Benzer şekilde Balkis (2013) öğrenim gördüğü akademik ortamda düşük düzeyde doyum

alan öğrencilerin erteleme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu rapor etmektedir. Buna karşın, öğrencilerin içinde buldukları akademik ortamda doyum verici yaşantılarının olması, onların hem akademik başarıyı artırıyor hem de sorumluluklarını zamanında yerine getirmelerini kolaylaştırıyor olabilir. Nitekim Tessema, Ready ve Yu (2012) doyum düzeyi yüksek olan öğrencilerin, derslere düzenli devam ettiklerini, sınıf dışında derslerle ilgili aktivitelere daha yüksek oranda katıldıklarını, eğitsel çalışmalarını için daha fazla zaman ayırdıklarını ve daha çok çaba sarf ettiklerini belirtmektedir. Benzer şekilde Chambel ve Curral (2005); Samdal, Wold ve Bronis (1999) öğrencilerin okul ortamında aldıkları doyum düzeyinin, akademik başarılarının önemli bir öngörücüsü olduğunu bulmuşlardır. Sonuç olarak, bu çalışmada öğrenciler arasında yaygın bir problem olarak görülen erteleme davranışı, birey-çevre uyumu kuramı açısından ele alınıp yapısal eşitlik modeli çerçevesinden incelenmiştir. Elde edilen bulgular, bireyin kişisel özellikleriyle içinde bulunduğu ortamın özellikleri arasındaki uyum düzeyinin düşük olması, onun akademik ortamdaki aldığı doyum düzeyini düşürmekte, düşen doyum düzeyi erteleme davranışı sergilemenin sıklığını artırmakta, düşük doyum düzeyinin ve artan erteleme davranışı sıklığının da bireyin akademik başarılarını olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Bu çalışma, eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışmanlara, eğitimciler ve kuramsal ve görgül çalışmalar yapan araştırmacılara bazı önemli bulgular sunmaktadır. Bu araştırmanın sonuçları, öğrenciler kendi kişisel özelliklerine uygun akademik ortamlarda öğrenim gördüklerinde, bu ortamdaki akademik aktivitelerden daha fazla haz aldıklarını ve dolayısıyla görev ve sorumluluklarını zamanında yapma konusunda daha istekli olduklarını, bunun da akademik başarılarına olumlu yansıdığını göstermektedir. Dolayısıyla ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören öğrenciler üst eğitim kurumlarına yönlendirilirken, okul psikolojik danışmanları bu yönlendirme sürecinde öğrencilerin genel sınavlardan aldıkları puanlar yanı sıra, diğer kişisel özellikleri (yetenekleri, ilgileri, kişilik özellikleri ve değerleri gibi) ve öğrencilerin gidecekleri yerdeki akademik çevrenin özelliklerini de

dikkate almaları önemli görünmektedir. Lise ve üniversite gibi üst öğrenim kurumları ise, yeni gelen öğrencilere doyum alabilecekleri yaşantılar için yeteneklerine, ilgilerine, ihtiyaç ve beklentilerine uygun ortamlar hazırlayarak öğrencilerin akademik doyumlarını artırabilir, dolayısıyla öğrencilerin görev ve sorumluluklarını yapma konusunda daha istekli hale gelmelerine katkıda bulunabilir, erteleme davranışlarının görülme sıklığını azaltabilir, öğrencilerin akademik başarılarına yükselmesine katkıda bulunabilirler.

Bu çalışmanın bulguları sınırlılıkları ölçüsünde değerlendirilmelidir. Bu çalışmanın örneklemini üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Farklı eğitim kademelerinde (lise ve ortaokul) öğrenim gören öğrencilerle yapılacak yeni çalışmalar bulguların genellenebilirliğine katkıda bulunabilir. Bu çalışmanın diğer bir sınırlılığı ise bu bir kesitsel çalışmadır ve değişkenler arasındaki ilişkilerin boylamsal olarak ta test edilmesi alan yazına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, D., ve Gross, B. L. (2005). My instructor made me do it: Task characteristics of procrastination. *Journal of Marketing Education*, 27(5), 5-13.
- Aitken, M. E. (1982). A personality profile of the college student procrastinator. University of Pittsburgh: ProQuest Dissertations and Theses. 21 Ocak 2012' de from <http://search.proquest.com/docview/303242158?accountid=11054> adresinden alınmıştır.
- Arbuckle J. (2006). Amos 7.0 User's Guide. Amos Development Corporation: Spring House, PA.
- Balkıs, M. (2006). Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğilimlerinin düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisinin incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Balkıs, M. (2013). Academic procrastination, academic life satisfaction and academic achievement: The mediation role of rational beliefs about studying. *Journal Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 13(1), 57-74.
- Balkıs, M., Duru, E., ve Bulus, M. (2013). Analysis of the relation between academic procrastination, academic rational/ irrational beliefs, time preferences to study for exams and academic achievement: A structural model. *European Journal of Psychology of Education*, 28(3) 825-839.
- Benoit, M. (2007). Religious beliefs about ministerial and non-ministerial work as moderator of the relationship between person-environment fit and college major satisfaction. (Electronic Thesis or Dissertation). 25 Kasım 2014' de <https://etd.ohiolink.edu/> adresinden alınmıştır.
- Blat, S.J. ve Quinlan, P. (1967). Punctual and procrastinating students: A study of temporal parameters. *Journal of Counseling Psychology*, 31 (2), 169-174.
- Borden, V. M. H. (1995). Segmenting student markets with a student satisfaction and priorities survey. *Research in Higher Education*, 36(1): 73-88.
- Chambel, M. J., ve Curral, L. (2005) . Stress in academic life: Work characteristics as predictors of student well-being and performance. *Applied Psychology: An International Review*, 54, 135 –147.
- Duru, E. ve Balkıs, M. (2015). Birey-çevre uyumu, aidiyet duygusu, akademik doyum ve akademik başarı arasındaki ilişkilerin analizi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 122-141.
- Ellis, A., & Knaus, W. (1977). *Overcoming procrastination*. Institute for Rational Living: New York.
- Feldman, K. A., Smart, J. C., ve Ethington, C. A. (1999). Major field and person–environment fit: Using Holland's theory to study change and stability of college students. *Journal of Higher Education*, 70, 642–669.
- Ferrari, J.R., Johnson, J.L., ve McCown, W.G. (1995) *Procrastination and task avoidance: Theory, research, and treatment*. New York: Plenum Press.
- Ferrari, J.R., ve Olivette, M.J. (1994). Parental authority and the development of female dysfunctional procrastination. *Journal of Research in Personality*, 28, 87-100.

- Fritzsche, B. A., Young, B. R., ve Hickson, K. C. (2003). Individual differences in academic procrastination tendency and writing success. *Personality and Individual Differences*, 35, 1549-1557.
- Gilbreath, B., Kim, T.-Y., ve Nichols, B. (2011). Person-environment fit and its effects on university students: A response surface methodology study. *Research in Higher Education* 52, 47 - 62.
- Grecco, P. R. (1984). A cognitive-behavioral assessment of problematic academic procrastination: development of a procrastination self- statement inventory. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) , California School of Professional Psychology – Fresno.11 Kasım 2014'de <http://search.proquest.com/index> adresinden alınmıştır.
- Jackson, T., Weiss, E.K., Lundquist, J.L., ve Hooper, D. (2001). The impact of hope, procrastination and social activity on academic performance of Midwestern College Students. *Education*, 124(2), 310-320.
- Jamelske, E. (2009). Measuring the impact of a university first-year experience program on student GPA and retention. *Higher Education*, 57(3): 373-391.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd Ed.). New York: Guilford.
- Kristof, A. L. (1996). Person–organization fit: An integrative review of its conceptualization, measurement, and implications. *Personnel Psychology*, 49, 1–49.
- Milgram, N., Marshevsky, S., ve Sadeh, C. (1995). Correlates of academic procrastination: Discomfort, task aversiveness, and task capability. *Journal of Psychology*, 129, 145-155
- Pawlowska, D.H. (2011). Student personality, classroom environment, and student outcomes: A person-environment fit analysis. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Appalachian State University. Boone, NC. 11 Kasım 2014'de <http://libres.uncg.edu/ir/asu/listing.aspx?id=8019> adresinden alınmıştır.
- Pervin, L. A. (1968). Performance and satisfaction as a function of individual-environment fit. *Psychol. Bull.* 69:56-68, 1968.
- Porter, S.R., ve Umbach, P.D. (2006). College major choice: An analysis of person-environment fit. *Research in Higher Education*, 47, 429-449.
- Puccio, G. J., Talbot, R., ve Joniak, A. J. (1993). Person-environment fit: Using commensurate scales to predict student stress. *British Journal of Educational Psychology*, 63, 457-468.
- Rabin, L. A., Fogel, J., ve Nutter-Upham, K. E. (2011). Academic procrastination in college students: The role of self-reported executive function. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 33(3), 344–357.
- Samdal, O., Wold, B., ve Bronis, M. (1999). Relationship between students' perceptions of school environment, their satisfaction with school and perceived academic achievement: An international study. *School Effectiveness and School Improvement: An International Journal of Research, Policy and Practice*, 10, 296-320.
- Sarid, M., ve Peled, Y. (2010). The effect of procrastination on multi-drafting in a web based learning content management environment. *Interdisciplinary Journal of E-Learning Objects*, 6, 345-354.
- Sirois, F.M., ve Tosti. (2012). Lost in moment? An investigation of procrastination, mindfulness, and well-being. *Journal of Rational-Emotive ve Cognitive-Behavior Therapy*, 30 (4), 237-248.
- Schmitt, N., Oswald, F. L., Friede, A., Imus, A. ve Merritt, S. (2008). Perceived fit with an academic environment: Attitudinal and behavioral outcomes. *Journal of Vocational Behavior*, 72, 317-335.
- Solomon, L., & Rothblum, E. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503–509.
- Stead, R., Shanahan, M. J., ve Neufeld, R. W. J. (2010). "I'll go to therapy, eventually": Procrastination, stress and mental health. *Personality and Individual Differences*, 49(3), 175-180.

- Steel, P. (2010). Arousal, avoidant and decisional procrastinators: Do they exist? *Personality and Individual Differences*, 48, 926-934.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65-94.
- Tessema, M., Ready, K., ve Yu, W. (2012). Factors affecting college students' satisfaction with major curriculum: Evidence from nine years of data. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(2), 34-44
- Westerman, J. W., Nowicki, M. D. ve Plante, D. (2002). Fit in the classroom: predictors of student performance and satisfaction in management education. *Journal of Management Education*, 26, 1, p. 5-18.
- Wigfield, A., Eccles, J.S., & Pintrich, P.R. (1996). Development between the ages of 11 and 25. In D.C. Berliner & R.C. Calfee (Eds.). *Handbook of educational psychology* (pp. 148-185). New York: Simon & Schuster/Macmillan.
- Wigfield A, Eccles J. 1992. The development of achievement task values: a theoretical analysis. *Developmental Review*, 12:265-310.

Summary

Introduction

Procrastination that is conceptualized delay to complete a task or assignment without any reasonable reason, a common problem among students. Many students have to cope with procrastination; because of it negatively affects not only student's academic achievement but also their well-being. Besides prevalence of procrastination, many researchers have attempted to explain nature of procrastination in perspective of various theories. While some of those theories emphasized effects of internal factors on procrastination, another theory stressed effects of external factors on procrastination. Examining the procrastination in perspective of person-environment fit theory, which handles the human behavior as function of person and environment interaction, helps understand the nature of procrastination better. Therefore, the main aim of this study is to examine procrastination in the perspective of person-environment fit theory.

Methodology

The sample of current study consisted of 338 students who enrolled summer course in Faculty of Education in Pamukkale University. In this study, Academic Fit Scale, Aitken Procrastination Inventory, Academic Satisfaction Scale and Personal Information Sheet were used to collect data.

Results

Initially the correlation between academic fit, academic satisfaction, procrastination, and academic achievement is examined by utilizing Pearson product moment. Results showed that procrastination was significantly and negatively associated with academic fit, academic satisfaction and academic achievement. Additionally, results showed that academic fit was positively associated to academic satisfaction and academic achievement.

Secondly, the proposed theoretical model was tested via observed variable in path analysis using maximum likelihood parameter estimation with AMOS 7.0 The results indicate that the model was adequately accepted. The results of Structural equation model (SEM) analyses showed that academic fit directly predicted academic satisfaction and indirectly predicted procrastination and academic achievement by mediation of academic satisfaction. In other words, academic satisfaction had full mediation role in relation to academic fit- procrastination and academic fit- academic achievement. Academic fit accounted for 46 % of the variance in academic satisfaction. Academic fit and academic satisfaction together accounted for 11 % of variance in procrastination. Academic fit, academic satisfaction and procrastination together accounted for 21 % of variance in academic achievement.

Discussion

The main focus of this study was to examine the procrastination within the framework of person-environment fit theory. Findings of this study showed that all variables were significantly related with each other in some degree. Findings also showed that academic satisfaction has full mediating role in relation of academic fit, procrastination and academic achievement. The findings of this study suggest that (a) students are in academic environment that fit their abilities, interests, personality profiles, have higher level of academic satisfaction (b) the increasing level of academic satisfaction reduces students' level of procrastination, and (c) the declining procrastination increases students' academic achievement. The findings of this study also suggest that academic satisfaction has a key role in the relationships between academic fit, procrastination and academic achievement.

This study is considered as important as being the first study that examined the nature of procrastination within framework of person-

environment fit theory in the literature. This study provides some important findings for psychological counselors working in the school/colleges, educators and academics who study theoretical and empirical studies. The findings of this study noticed that when students study in academic environments, which are appropriate for their individual characteristics, they get more pleasure from academic activities in this environment, they are willing to make their assignments/responsibilities on time more, and this also reflects positively on their academic achievement. Thus, when students studying in secondary school and high school are advised to an upper educational institutions, psychological counselors and educators had better consider not only their scores which they got from general exams but also the characteristics of students and academic environment both in this process.